

ENERJİ POLİTİK YA DA KARTELLERİN HOMİNİ GIRTLAK EDİMİ...

Kemal Ulusaler [EMO Eski Y.K. Başkanı]

Sanayi devrimi ile birlikte dünya egemen güçleri, verimli tarım arazilerinin işgalinden, verimli enerji kaynaklarını barındıran arazilerin işgaline yöneldi. Madenler, nadir toprak elementleri yanı sıra petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarına sahip olmak yeni hedef haline geldi.

Dolayısıyla 20.Yüzyıl geleneksel politikten enerji politığına geçiş yüzyılı oldu.

Enerji politik, geleneksel politik süreci uzun erimli olmasıyla etkilemiş ve dönüştürmüştür. Enerji kaynakları ve geçiş yolları jeopolitiği yine öne çıkarmakta.

Yüzyıllık kısa geçmişinde enerji politik iki dünya savaşına neden oldu. Yine en fazla yüzyıllık geleceğinde dünyayı savaşlar ve iç karışıklıklarla çalkalamaya devam edecek gibi gözükmemekte.

Günümüzde yaşanan ve yakın geleceğe de damgasını vuracak olan yeni savaş silahı, enerji kaynakları ve geçiş yolları jeopolitiğidir.

Enerji kaynakları üzerinde kontrol sağlamak, nakil yollarını güvenli hale getirmek ve ardından ucuz/ kesintisiz enerjiye ulaşmak savaşın nedeni iken kaçınılmaz olarak sonuçları da olacaktır. O sonuçlar ise;

- Devasa boyutlara ulaşan bir dramı içeren göçler ve mülteci sorunu,
- Nerdeyse tüm ülkelerde kendini şu ya da bu şekilde gösteren enerji yoksulluğu,
- İklim değişikliği

olarak vuku bulmaktadır.

Bu yazıda, her biri ayrı bir makale hatta kitap konusu olan bu sonuçlardan çok "neden" üzerinde odaklanılacak olup ülkemizde ve yakın çevreinde olup bitenler irdelenmeye çalışılacaktır.

Enerji yaşamak ve yaşatmak içindir:

2003 yılına denk düşen TMMOB Enerji Sempozyumu açılış konuşmasında kullandığım mottoydu bu; "Enerji yaşamak ve yaşatmak içindir."

Günümüzde ise bu motto uluslararası tekeller ve işbirlikçilerin; "Enerji yaşamak ve yaşatmamak için" biçiminde kullanılıyor.

İkinci Şans adlı kitabında *Zibigniew Brzezinski* açık bir biçimde, şöyle ifade ediyor; "Artık ekonomik beceri ile desteklenen, sofistike bir strateji sürdüren, üst elit tarafından tatbik edilen, askeri güç, emperyalist hakimiyet kurmak için yeterli değildir. Geçmişte, denetleme gücü yıkım gücünü aşardı. Bir milyon insanı yönetmek bir milyon insanı öldürmekten daha az maliyetliydi ve daha az çaba gerektirirdi. Bu gün tam tersi doğrudur. Yok etme gücü, denetleme gücünü aşmıştır. Ve yıkım vasıtaları hem devletler hem de siyasi hareketlerde daha çok aktörün ulaşımına müsaittir."

Görüldüğü üzere ezilen, yoksul kitleler içerisinde yer alan insanlar, yönetilecek ya da öldürülecektir. Hangisi daha az maliyetli ise...

Örneğin Ortadoğu üzerindeki hegemonya savaşında yerlerinden yurtlarından ettikleri Suriyelilerin Avrupalıları rahatsız etmemeleri için Türkiye'ye ödemeyi taahhüt ettikleri bedel 3 milyar eurodur. Artı

Ege sularında boğulan bebekler için dökülen birkaç damla timsah gözyaşı...

Söz konusu savaşta piyasaların finans manevralarında, arz talep dengeleri ile oynamak, döviz kurları atraksiyonları da zaman zaman yer almaktadır.

Enerji arz güvenliği açısından kaynaklara ucuz ve kesintisiz ulaşmak, rakip emperyal güçleri ise tam tersi bir konuma itmek biçiminde gelişen enerji politik hedefe ulaşmak için artık salt toplar ve tanklar da gerekemeyebiliyor. Örneğin petrol ve gaz fiyatları ile oynamak bir rakibin zor duruma düşürülmesine hatta çökertilmesine yetebiliyor.

Bu noktada biraz geçmişini hatırlamak gerek. 1985 yılında Suudi Arabistan petrol üretimini, günde 2 milyon varilden 10 milyon varile yükseltmiş ve bunun sonucu olarak petrol fiyatı varil başına 32 dolardan 10 dolara düşmüştü. Çok sıkışan Rusya 5 dolara bile petrol satarak döviz krizine girmemeye çalışsa da petrol felaketi Sovyetler Birliği'nin çöküşünün temel unsurlarından biri olmuştu. Altı ay içinde petrol üretimi dört misline çıkarken, Sovyetler Birliği yıllık 20 milyar dolar civarında bir kayba uğramıştı.

Bugünlerde düşen petrol fiyatları, "Tarih tekerrürden ibarettir" ibaresini doğrularcasına Rusya, İran ve Venezuela'yı zorluyor. Ancak bu kez durum farklı, bir çökmeden çok bir miktar hırpalanma söz konusu. Ancak hırpalanan sadece ABD hedefi Rusya, İran ve Venezuela değil. Bizatihi ABD'ye destek veren Suudi Arabistan da hırpalananlar arasına giriveriyor. Düşürülmüş petrol fiyatları Suudi ekonomisini açıkça sallıyor. Sarsılan Suudi diktası da sağa sola saldırmaya içerde zevahiri kurtarmaya çalışıyor.

Diğer yandan, ABD'nin petrol üretimini artırarak arz fazlası yaratıp fiyat düşürme politikaları süreç içerisinde geri tepme belirtileri gösteriyor. Kendisi de net bir petrol ithalatçısı olan ABD'nin ilk bakışta bu işten kazançlı çıkacağı düşünülse de artırdığı üretim kaya petrolü gibi yüksek maliyetleri olan petrol üretimine dayanıyor. Bir bakıma kazanç nötrale oluyor. Benzer bir durum Kanada için de geçerli.

İşin bir başka ilginç tarafı ABD, Rusya, İran ve Venezuela'yı açmaza sokarken öte yandan en çok çekindiği rakibi Çin bu işten oldukça karlı çıkmakta. Yani ABD, bir düşmanı sallarken ötekini ihya etmek gibi bir açmaza düşmekte. Görüldüğü üzere enerji politik çok kaygan bir zeminde icra ediliyor.

Çevre-çeperimizdeki son gelişmeler:

Güney Amerika'da görece kaybedilen mevziler yanında, Rusya ve Çin'in toparlanarak bölgesel güç olmaktan, küresel güç olma yoluna hızla evrilmeleri ve bunlara Hindistan başta olmak üzere Asya-Pasifik ülkelerinin "Ben de varım!" çıkışlarının eklenmesi, ABD'nin başrol oyunculuğunu sendelemektedir. Artık, diğer aktörler oyunda daha fazla rol almak istemektedir ve bunun da idare edilebilirliği zorlaşmaktadır.

Yine ABD ideologlarınca oyunun sahası daha çok Avrasya, Asya-Pasifik'e doğru kaymış bulunmaktadır. Hal böyle olunca, "Küresel Balkanlar" olarak adlandırılan bu geniş coğrafya içerisinde oynamak, hem maliyetli hem de riskli olmaktadır. Dolayısıyla, coğrafyanın bir bölümünde suların durulmasını sağlamak, hem bunu yaparken hem de bundan sonra sahayı taşeronlara emanet etmek üzerine yapılan tespitler kabul görmüştür. Bu bölge, Sahra üstü Afrika'yı da içine alan, Ortadoğu bölgesidir.

ABD tüm dikkatini yükselmekte olan Asya-Pasifik aktörlerine, özellikle Çin'e çevirmek istemekte ancak bunu yaparken de gözünün arkada – yani Ortadoğu ve Sahra üstü Afrika'da- kalmasını istemiyordu.

Gelinen noktada evdeki hesabın çarşıya pek uymadığı görülüyor.

Birincisi ülkeler ve halkları öyle kolay kolay teslim olmuyor, direniyor.

İkincisi, palazlandırdığı Sünni ayakta kim çok kolay şirazedan çıkıp kendini ve müttefiklerini vurmakta.

Üçüncüsü, Tayyip benzeri taşeronlar çok kolay havaya girip zaman zaman diklenebilmekte, daha da ötesi arkasından binbir çeşit dalavere çevirebilmekte...

Hal böyle olunca ABD manevra yapıp rakipleriyle - İran ve Rusya- masaya oturmak zorunda kaldı. İran'da Mollalar ile anlaşma imzalarırken diğer yandan da Rusya ile Suriye'nin geleceği üzerine ortak program yaptı. Sözün özü arkasında kendisi açısından sorunsuz bir Ortadoğu bırakıp Asya-Pasifik'e yönelmek hesabı şimdilik şaşı. Buna rağmen kaybetmiş de değil. Irak ve Suudi petrolleri üzerinde hala hegemonya sahibi. Bu 21.yüzyıl enerji politikası için vazgeçilmez öneme sahip bir durum. Zira petrol rezerv ömürleri açısından; Asya-Pasifik, 14 yıla, Avrupa-Avrasya, 23 yıla, Afrika 40 yıla sahipken Ortadoğu için bu 78 yıla uzanmakta.

ABD açısından yüzyıla sarkan petrol rezervlerini daha uzun erimli kontrol altında tutabilmek, bölünmüş bir Irak ve Suriye'den geçmekte. Suudi rejimi uzun erimde ayakta kalma konusunda kuşku arz ediyor. Dolayısıyla Ortadoğu'daki kaygan zeminde daha uzun süre ayakta kalabilmek için İsrail benzeri bir ikinci ayağa ihtiyaç duymakta. Bunun için de pekala günümüz Barzani orijinli Kürdistan benzeri bir oluşum gönüllerinden geçiyor olabilir...

Bu durumda Irak'ta Şii etkisinin azaltılması, İran'ın

kendi çeperine çekilmesi gerekir ki IŞİD'in ayakta tutulmasının nedenlerinden bir de bu olabilir. Öte yandan hep diken üzerinde olacak bir Türkiye'nin de arıza çıkarmaya cesaret edemeyecek bir müttefik olarak yerini alması ABD açısından aranan/arzulanan bir tabloyu oluşturacaktır.

Yeni-Osmanlıcılık, enerji terminali, sıfır sorun masalları...

Gelelim Türkiye'ye... AKP'nin, Yeni – Osmanlıcılık, BOP eşbaşkanlığı, enerji terminali olma gibi hayallerle yola çıktığı ve Hitler öykünmesiyle geldiği bugünkü nokta küresel piyasalara entegrasyona yönelik görevini şu ya da bu şekilde yapmış, şeri yapılanmasını belli oranlarda inşa etmiş, hacılar burjuvazisini de oluşturmuş olma gerçeklerini de içinde barındırmakta. Bu hayaller ve gerçekler manzumesi içinde dış politikada, özellikle enerji politik alanda ise tam anlamıyla sınıfta kalmıştır. Artık enerji terminali olmaktan söz eden bir tek AKP'li ve destekçisi liberal yoktur. Ancak şu var ki enerji sektöründeki özelleştirmelerle hacılar burjuvazisini yaptığı büyük katkı da yadsınamaz. Ayrıca İran'a yönelik ambargoyu delerken aile efradına ve avanesine yaptığı tamamen duygusal katkıları da görmezden gelemeyiz.

Bir de Barzani ile kurulan enerji ilişkileri, Irak Merkezi Hükümetini ve ABD Merkez Bankasını by-pass edip

Halk Bankası üzerinden aktarılan petrodolarlar var ki tamamen ayrı bir öykü. Ayrıca, Tolga Tanış'ın "Potus ve Beyefendi" kitabında yer alan Irak enerji kaynaklarından nemalanma hikayesi var ki dillere destan. Tanış hakkında açılan davanın hızla kapanması belgelerin gerçekliğini kanıtlarken baş aktör Çalık CEO'su Damat Berat'ın yeni hükümette Enerji Bakanı olması da ayrı bir hikaye.

Öte yandan pek çok yayın organının dile getirdiği IŞİD'in günlük ortalama 1,5 milyon dolar petrol gelirine sahip olmasının yolunun Türkiye'den geçtiği ve bu gelir paylaşımının karanlık dehlizlerinde yaşananlar da sanırım önümüzdeki günlerde netlik kazanacaktır.

Bütün bunlar belli bir anlayış çerçevesinde AKP karnesine başarı(!) olarak yazılabilir. Ancak, Rusya ile girilen çatışma sonucu zaten hayal olan enerji terminaline ve nükleer santrale son nokta konmuş durumda. Doğalgaz bağımlılığının yaratacağı tahribat ise Putin'in iki dudağı arasından çıkacak sözcükleri beklemekte. Putin'in bu noktada yapacağı ilk hamle ile birlikte Katar'dan LNG temini safsatasını da görme/yaşama olanağımız olacaktır. Benzer bir şekilde İsrail gazının çözümler içinde sayılmasını da...

Bu arada İsrail gazı demişken ve yazıyı bağlarken enerji politik'in içinde yer alan yeni taktik yaklaşımın adı da "Tükürdüğünü yalamak" olsa gerek.

ENERJİ ALANINDAKİ ULUSAL POLİTİKALAR DA SAVAŞ DÖNEMLERİNİ ARATMIYOR, ACELE KAMULAŞTIRMADA ENERJİ BAŞI ÇEKİYOR!

"Savaş dönemlerinde ve üstün kamu yararı olması durumunda uygulanan acele kamulaştırma, AKP hükümeti döneminde kentsel rantın ve talanın aracı haline getirildi. Türkiye'de, 1978 yılından AKP hükümetinin iktidara geldiği 2002 yılına kadar 14 adet acele kamulaştırma kararı çıkartılmış olmasına rağmen, 2002 yılından sonra 1787 kez acele kamulaştırma kararı alındı. Ağırlıklı olarak enerji alanında yapılan acele kamulaştırma, 2006'da kentsel dönüşüm ve yenileme uygulamalarında da görülecek, 2014 yılı sonuna kadar kentsel dönüşüm alanında 68 kez acele kamulaştırma yapılacaktır." (Kaçak Saray, sf; 25 Kırmızı Kedi Yayınları)